

335/Archiwum Publiczne Potockich, sygn. 100 t. 2, s. 74-84

Rękopis Konstytucji 3 maja stanowi część księgi, w której zebrane zostały ustawy Sejmu Czteroletniego. Księga ta o wymiarach 25 x 40 cm, oprawiona jest w czerwony safian czyli cienką i miękką skórę. Na grzbiecie widnieje tytuł: „Oryginały ustaw Seymu 1791”. Tekst Konstytucji 3 maja, zatytułowanej „Ustawa Rządowa” znajduje się na stronach 74-84 księgi. Tekst spisany został przez pisarza kancelarii sejmowej. Pismo jest wyraźne i czytelne. Karty księgi, na których spisano Konstytucję wykonane są z papieru czerpanego, w rogach i na krawędziach są lekko przybrudzone. Atrament na pierwszej stronie jest wyblakły w porównaniu do pozostałych stron. Jest to efekt działania światła słonecznego, na które strona była narażona podczas wystaw i ekspozycji Konstytucji.

Na stronie pierwszej Konstytucji w prawym górnym rogu umieszczono adnotację o oblatowaniu, czyli wpisaniu tekstu ustawy do ksiąg grodzkich warszawskich. Poniżej na środku wyraźnie większymi literami podano tytuł: „Ustawa Rządowa”. Pod nim umieszczono pełną tytulaturę króla Stanisława Augusta Poniatowskiego, poprzedzoną uroczystą inwokacją, czyli zwrotem do Boga. Poniżej pojawia się właściwy tekst dokumentu rozpoczynający się od preambuły. Po niej następuje rozdział pierwszy „Religia panująca”. Na stronie drugiej spisano rozdział drugi „Szlachta Ziemiańskie” i rozdział trzeci „Miasta i Mieszczańskie”. Na stronie kolejnej rozdział czwarty „Chłopi włościanie”. Następna strona zawiera tekst rozdziału piątego „Rząd czyli oznaczenie władz publicznych” oraz rozdziału szóstego „Sejm czyli władza prawodawcza”. Rozdział siódmy „Król Władza Wykonawcza” jest najdłuższy i ciągnie się przez trzy kolejne strony. Następnie umieszczono rozdział ósmy „Władza sędziowska”, a na kolejnej stronie rozdział dziewiąty: „Regencja”. Wyraz regencja zapisany został przez „y”. Na kolejnej stronie rozdział dziesiąty: „Edukacja Dzieci Królewskich” oraz rozdział jedenasty: „Siła zbrojna Narodowa”. Na ostatniej stronie począwszy od góry występują podpisy marszałków sejmowych: Stanisława Małachowskiego i Kazimierza Sapiehy. Po nich widnieją podpisy członków deputacji konstytucyjnej: Józefa Kazimierza Kossakowskiego, biskupa inflanckiego, Antoniego Jabłonowskiego, kasztelana krakowskiego, Szymona Kazimierza Szydłowskiego, kasztelana żarnowskiego, Franciszka Antoniego Kwileckiego, Kazimierza Platera, Waleriana Stroynowskiego, Stanisława Kostki Potockiego, Jana Nepomucena Zboińskiego, Tomasza Nowowiejskiego, Józefa Radzickiego, Józefa Zabięły i Jacka Antoniego Puttkamera.

Konstytucja 3 maja zajmuje wyjątkowe miejsce w dziejach państwa polskiego i silnie wrosła w jego tradycję. Do naszych czasów zachowały się trzy oryginalne rękopisy jej tekstu. Stało się tak, ponieważ Konstytucja została uchwalona podczas obrad sejmów. Zgodnie ze staropolską praktyką uchwały sejmowe spisywano w kilku egzemplarzach, które zaopatrzone w odpowiednie podpisy zyskiwały charakter oryginału. Wszystkie rękopisy Konstytucji 3 maja przechowywane są w zasobie Archiwum Głównego Akt Dawnych.